

Тематичний напрямок: Професійний розвиток педагогічних, науково-педагогічних працівників

ОЦІНКА РІВНЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Гончарова І.П.

29irina74@gmail.com

**Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України**

В умовах цифрової трансформації освіти видозмінюється педагогічна діяльність викладача закладу освіти, який повинен бути висококомпетентним, сучасним, ініціативним, нестандартним, творчим, толерантним, обов'язково володіти новими технологіями, активно включатися в сучасний соціальний і економічний процес, тобто повинен йти в ногу з часом. Сьогодні ми живемо в епоху четвертої промислової революції, в якій Україна обрала стратегічний курс на новітній індустріальний розвиток і одна з умов цього розвитку – масова та швидка цифровізація промислових секторів. Звичайно не стоїть осторонь і освіта. Особлива увага в системі освіти приділяється цифровій трансформації освітнього процесу, як провідному напрямку підвищення результативності навчання, одному з основних факторів підвищення якості освіти. Стрімкий розвиток цифрових технологій та нового інструментарію призвело до активного впровадження їх в освітній процес та професійну практику викладача.

У Постанові Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» зазначається, що один з основних напрямів підвищення кваліфікації – це використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі, включаючи електронне навчання, інформаційну та кібернетичну безпеку [1]. В Законі України «Про освіту» визнано інформаційну компетентність як одну з ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності [2]. Більшість вчених сходяться на думці, що розглядати цифрову компетентність необхідно з

позицій особистісних новоутворень у сфері професіоналізму педагога і практичних проявів цих якостей у цифровому середовищі, тобто здатності педагога самостійно і відповідально використовувати ці технології у своїй професійній діяльності.

Сьогодення вимагає від закладів освіти активне використання цифрових технологій, ресурсів та розширення ІТ-інфраструктури. В організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти наблизилися зміни в процесі роботи з літературою, навчальними посібниками, комп'ютерні програми і електронні навчальні матеріали заміняють паперові джерела інформації. Сучасні цифрові засоби дозволяють створювати електронні лекції (графічні тексти, анімації), посібники з гіперпосиланнями в текстових масивах, що полегшує пошук необхідної інформації за ключовими словами, перегляд текстових, фото- і відео матеріалів, енциклопедій з різних дисциплін.

Питання розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників розглядають в своїх роботах вітчизняні дослідники В. Биков, А. Гуржій, М. Жалдак, Н. Морзе, О. Овчарук, С. Семерікова, Н. Сороко, О. Спірін та інші. Науковці у своїх дослідженнях зазначають про недостатній рівень цифрових компетентностей педагогів закладів освіти.

На сьогодні все гостріше відчувається проблема готовності педагогів, до роботи зі здобувачами освіти, представниками «покоління Z», серед яскравих особливостей яких – цифрова обізнаність. Це мультизадачне покоління, яке застало цифровий світ з його технологіями та нововведеннями. Теорія поколінь Хоува-Штрауса стверджує, що формує та визначає покоління не тільки і не стільки вік, скільки цінності людей, які формуються під впливом суспільних, політичних, економічних, соціальних, технологічних подій та виховання у сім'ї [3]. Типові вказівки, на кшталт «прочитай параграф, випиши терміни, вивчи», звучать для них як «завчи, напиши, забудь». Сучасним здобувачам освіти більше подобаються практичні заняття. Вони віддають перевагу поданню інформації як у блогерів, аніж як у викладачів зі старими підручниками. Використання цифрових засобів у навчальному процесі викликає потребу

розроблення нових методик і технологій професійної освіти і навчання.

Оцінити рівень цифрової компетенції педагогічних працівників можна за допомогою онлайн-інструментів.

Для оцінки власного поточного рівня інформаційно-цифрової компетентності можна скласти національний тест на цифрову грамотність «Цифрограм для вчителів», розміщений на платформі Дія. Цифрова освіта (<https://osvita.diia.gov.ua/>). Тест містить 63 запитання, за допомогою яких можна оцінити 21 професійну цифрову компетентність. Тестування допоможе педагогу дізнатися свій рівень цифрової грамотності, слабкі та сильні сторони, критично оцінити свої знання і визначитися з подальшим планом свого професійного розвитку.

Заклад освіти для оцінки рівня цифрової компетенції викладачів, а також для самоаналізу стану цифровізації та ефективності використання цифрових технологій може скористатися онлайн-інструментом SELFIE (Self-reflection on Effective Learning by Fostering the Use of Innovative Educational Technologies) – проєкт Європейської комісії, розроблений Спільним дослідницьким центром Єврокомісії (JRC) в тісній співпраці з експертами – представниками закладів освіти, міністерств освіти та дослідницьких інститутів країн ЄС, який розміщений на сайті <https://digcompedu.jrc.es>. Платформа орієнтується на Європейську рамку цифрової компетентності для освітян Digital Competence Framework for Educators, DigCompEdu. SELFIE (цифровий потенціал закладу освіти) допоможе оцінити ефективність впровадження інноваційних цифрових технологій в освітньому процесі, з'ясувати, на якому етапі цифрового розвитку знаходиться заклад освіти, оцінити ступінь володіння цифровими технологіями і педагогів, і адміністрації, і здобувачів освіти.

Опитування проводиться за розділами Лідерство, Співпраця та професійні спільноти, Інфраструктура та обладнання, Постійний професійний розвиток, Педагогіка: підтримка та ресурси, Педагогіка: впровадження в класі, Практика оцінювання, Цифрова компетентність учнів і відображають середнє значення відповідей адміністрації закладу освіти, викладачів та здобувачів освіти для

кожного з розділів. Аналіз результатів звіту SELFIE допоможе закладу освіти виявити сильні та слабкі сторони цифровізації, розробити план підвищення цифрової компетенції педагогічних працівників, намітити стратегію цифрової трансформації закладу освіти з метою підвищення ефективності використання цифрових технологій в освітньому процесі.

Проведене нами дослідження у другій половині 2021 року в одному з закладів освіти Дніпропетровщини за допомогою онлайн-інструменту SELFIE показав, що лише 5% педагогів є новаторами, які одні з перших використовують нові засоби навчання, 47% педагогічного складу починають використовувати новітні цифрові технології, коли пройшли певне навчання, 16% використовують нові ІТ-технології лише тоді, коли бачать в цьому певні переваги (рис. 1).

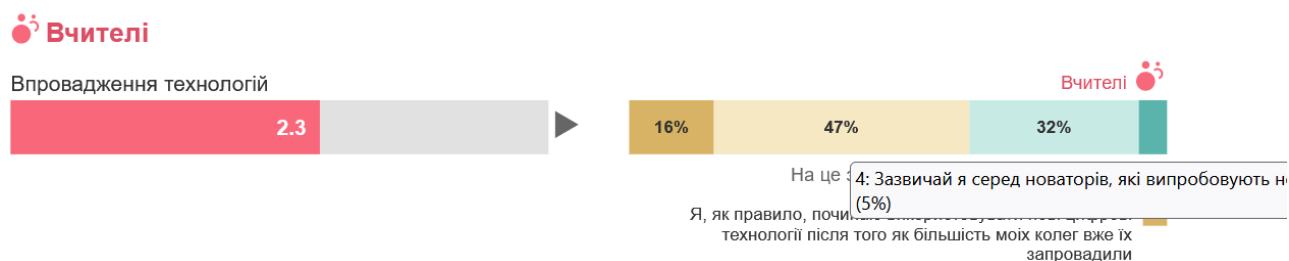

Рис. 1. Рівень володіння цифровими технологіями педагогічних працівників

Розвиток цифрової економіки України вимагає відповідної цифрової трансформації системи освіти. Цифровізація освіти має достатньо реальних проблем. Як показав аналіз впровадження цифрових технологій в досліджуваному закладі освіти Дніпропетровщини, маємо що серед педагогічних працівників є певний розрив: одні є новаторами, використовують цифрові технології для трансформації освітнього процесу, інші – під виглядом цифрової трансформації оцифровують цілком традиційні підходи. Важливо, щоб педагоги відчували перевагу цифрових технологій, щоб цифрові інструменти стали їх помічниками. Тому цифрові компетенції, якими повинен володіти кожен сучасний педагог, є важливими компетенціями цифрового освітнього середовища.

Криза сьогодення змінила наше уявлення про надання освітніх послуг в майбутньому. Очевидно, що очна форма навчання не може бути повністю замінена на дистанційну, не втративші при цьому якісну складову. Але

використання дистанційних цифрових освітніх технологій і інструментів дозволяє вийти за межі звичних форматів освітньої діяльності і «перезавантажити» освітній процес з врахуванням нових сучасних актуальних тенденцій. Підвищення кваліфікації в напрямку розвитку цифрових компетенцій педагогічних працівників може підтримати процес розробки та інтеграції нових способів навчання з використанням цифрових технологій для досягнення кращих освітніх результатів. Педагог, який володіє широким спектром цифрових компетенцій, забезпечує розвиток цифрових компетенції здобувачів освіти, мотивує їх до процесу навчання, оволодіння новим знаннями, стимулює до формування особистості, поглиблює професійну спрямованість, оволодіння сучасними технологіями, безпосередньо пов'язаними з майбутньою професійною діяльністю і дозволяє успішно адаптуватися в умовах цифрового суспільства.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 03.11.2022).
2. Закон України «Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 18.11.2022).
3. Цифрові компетенції в Україні та Європі URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/si/tsifrovi-kompetentsiyi-v-ukrayini-ta-yevropi/> (дата звернення 18.11.2022).